

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inzerate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. oktobra 1897.

Politiški oddelek.

Ad absurdum.

V državnem zboru je zavladal popoln kaos. Nemški poslanci razgrajajo in divjajo in vsled tega je zaustavljeno vse parlamentarno delovanje. Davkoplačevalec, kateri s tako težavo plačuje davke in davščine, se pač začudi, ko izve, kako draga je ta komedija, katera se zdaj že toliko časa igra v državnem zboru. Lepo okroglo svoto sedemtisoč goldinarjev velja državni zbor na dan, zapravilo se je torej že nad milijon gold. odkar so nemški poslanci začeli obstrukcijo, ne da bi bil državni zbor v tem količkaj storil.

Minolo zasedanje je vlada meseca junija zaključila, ker so Nemci s svojim, obstrukcija imenovanim prostaškim rogoviljenjem onemogočili vsako delovanje, vlada se je nadejala, da se čez poletje poleže umetno narejena razburjenost radi jezikovnih naredb, da na jesen najde poslanski zbornici novo konstelacijo in tudi novo parlamentarno večino, s katero jej bodo lahko dognati obnovitev pogodbe z Ogersko in kar je družih važnih nalog, katere ima izpolniti.

Ta nadeja se ni izpolnila. Ko se je pred dobrim mesecem otvorilo novo zasedanje, začel se je iz nova dirindaj nemške obstrukcije. Desnica se ni udala Badenijevemu pritisku in ni hotela medse vzprejeti nemških veleposestnikov, Nemci pa se tudi niso dali ugnati niti s prijaznimi besedami, niti z grožnjami, ampak razgrajajo veselo naprej, čedalje viharnejše, hoteč na ta način razgnati desnico in strmoglaviti ministerstvo.

Nemci upajo, da dosežejo svoj namen, ako prepričijo vzprejetje provizorne nagodbe z Ogersko in provizornega proračuna. Njih mnenje je, da mora Badenijevo ministerstvo odstopiti, ako se izkaže, da ni zamoglo niti najvažnejših nalog rešiti, niti taci, od katerih je odvisno pravilno upravljanje države, deloma celo državnopravni položaj.

Desnica je že opetovano pozivljala ministerskega predsednika, naj naredi konec škandalom v državnem zboru in naj s pomočjo posebne cesarske naredbe oktroira nov državnozborski pravilnik. Desnica meni, da vlada to lahko stori, dočim pravi Badeni, da naj desnica sama izvrši tako premembo, kakršna se jej zdi potrebna, kar pa radi obstrukcije nije mogoče, saj bi pri rednem razpravljanju in sklepanju o premembi pravilnika lahko opozicija zavlekla obravnave za mnogo mesecev.

Vlada gleda dogodbe v parlamentu s čudovito ravnodušnostjo, prav, kakor da je nič ne brigajo. Poteguje se samo za to, da bi jej večina votirala provizorno podaljšanje nagodbe z Ogerko, ker brez tega ne more izhajati ali vsaj jako težko, za vse drugo pa se kar nič ne meni. Mirno opazuje divje rogoviljenje nemških strank, mirno gleda apatično ravnanje desnice, s katero se glede oglašanih postulatov še sedaj neče dogovarjati, čeprav ve, da jej sicer stranke desnice ne bodo votirale nagodbenega prozizorija.

Kaj namerava vlada na ta način doseči? To je vprašanje, na katero pač še ne ve nihče odgovoriti pozitivno. Toda očitno je, da mora imeti grof Badeni jasen načrt za svoje bodoče ravnanje, saj bi sicer v interesu države nikakor ne mogel gledati ravnodušno razmere v parlamentu.

O Badenijevih namerah se razširjajo najrazličnejše kombinacije, ali najverjetnejša je, da je ministerski predsednik prišel do prepričanja, da se z opozicijo sploh ne da doseči porazumljenje. Zategadelj pa hoče, naj divjajo nemške stranke i nadalje, da prodere v najširše kroge prebivalstva mnenje, da z nemškimi opozicijskimi strankami sploh ni za izhajati, da so one nasprotnice vsakega rednega in resnega dela. Badeni hoče obstrukcijo izpeljati ad absurdum, in ko to doseže, razpusti parlament in razpiše nove volitve.

Mogoča je še druga eventualnost. Po nekaterih listih se govori, da misli Badeni, če pride obstrukcija ad absurdum, s pomočjo cesarske naredbe razveljaviti sedanji državnozborski volilni red in oktroirati nov, a

najverjetnejša je kombinacija, da hoče Badeni ves parlamentarizem speljati ad absurdum in po votiranju nagodbenega provizorija upeljati absolutizem.

Stvar se odloči v petek, kateri dan se vrne cesar iz Budimpešte na Dunaj. Na vsak način pa igra grof Badeni nevarno igro in kdo ve, če naposled njegovi naklepi ne speljejo ad absurdum — njegovega sistema.

Politični pregled.

Državni zbor. — Na zadnjih sejah je v zbornici vladal najlepši mir. Na razpravi je bil predlog, naj se ministerstvo obtoži radi dogodbe v Hebu. Govorilo se je o tem in onem, a govornikov ni motil nihče, nihče ni razbijal, nihče razgrajal. Predsedništvo je bilo izposlovalo, da se je sklenil kompromis mej večino in opozicijo. Ta kompromis je veljal do srede; v sredo, ko je prišel na razpravo tretji predlog, naj se ministerstvo obtoži, se je zopet začel obstrukcionistični dirindaj, predsednik dr. Kathrein pa je bil dan poprej odstopil.

Budgetni odsek se je minulo soboto jel posvetovati o vladni predlogi glede dovolitve državne podpore vsled nim ponesrečenim krajem, ter se pečal s poročilom budgetnega pododseka katero je predložil in pojasnil poročevalec posl. Janda. — Ker nam sklepi pododseka znani, je le na kratko omeniti debate v prvi odsekovi seji. Posl. vitez Abrahamowicz se pritožuje, da je Galiciji v primeri s škodo odmerjena premajhna svota, torej naj se podpora še bolj zviša, posl. Pacak je za sedaj zadovoljen s predlagano svoto, zahteva pa, da se dovolijo vsem krajem, ki so trpeli vsled zadnje povodnji, brezobrestna posolila. Schlesinger opisuje škodo v Nižji Avstriji, Kaiser zahteva brezobrestnega posojila za Šlezijo in naznani v tem oziru poseben predlog, mej tem ko posl. Lupul pogreša večje podpore za bukevinske kraje. Oglasil se je tudi član Daszynski ter izjavil, da so predlagane podpore premajhne in bi se s socijalno-političnega stališča bolje imenovala miloščine. Za njim opisuje še posl. Baumgartner škodo v Gorenji Avstriji, koder je izmej 500 občin do 300 oškodovanih. Finančni minister je zagovarjal vladno predlogo popolno v istem smislu, kot v pododseku, da je namreč namen te akcije, pomagati le onim ponesrečencem, ki si sami prav nič ne morejo pomagati. Nato so govorili še dr. Fournier, Mauthner in Lewicki, ki so vsi zahtevali, da se zviša nameravana podpora, ter opisovali škodo vsak v svojem okraju. — Krajski zastopnik dr. Krek je v daljšem govoru opisaval veliko bedo v dolenjskih okrajih Kočevje, Črnomelj, Krško in Litija in konečno predlagal v pododseku soglasno vsprejeto in nam že znano resolucijo, v kateri zahteva, naj nakloni vladi kako pomoč vsaj delavcem v državnih podjetjih. Na željo posl. dr. Gregorčiča opisuje govornik tudi bedo v Primorju in predlaga resolucijo, v kateri se vlada pozivlja, naj spopolni svoje poizvedbe o škodah v Istri, Trstu in Gorici ter naj priskoči na pomoč bednim prebivalcem ne samo s podporo za živila in semena, marveč dovoli tudi zadostno podporo za občeukoristna javna poslopja, urejevanje hudournikov in rek, ki naj se izvede brez odloga, in konečno kar najpreje zagotovi gradnjo ozkotirne lokalne železnice Trst-Poreč-Kanfanar. K sklepu sta še govorila vladni zastopnik dr. Roža in posl. Rutowski, poročevalec Janda pa je v sklepnem govoru ovrzel nekaj trditev glede poročila samega ter predlagal, da se preide v nadrobno razpravo. Ker pa odsek ni bil več sklepčen, se je morala seja ob 1/24 uri zaključiti in se je nadaljevala dopoldne ob 11 uri.

Posl. grof Alfred Coronini se je izjavil dopisniku „Budap. Tagblatta“, da se slovanska kršč. narodna zveza glede provizorija še ni končno domenila, kakšno stališče hoče

zavzeti ter dejal: „Kdor meni, da bo naša stranka vladi sledila čez drn in strn ter jednostavno votirala vse vladne predloge, se zelo moti. Naše stališče nasproti vladi in večini še ni pojasnjeno in pred vsem mora vlada izpolniti naše opravičene zahteve, predno se sploh more govoriti o podpori nagodbenega provizorija z naše strani. Sedaj je to vprašanje še do cela nerešeno. Naše zahteve, pravi grof Coronini nadalje, so kulturne in materialne narave, in naša stranka dela z vso silo na to, da za vselej preneha dosedaj navadno protežiranje Italijanov v Primorju in se končno izpolnijo opravičene zahteve tam živečih in veliko večino tvorečih Slovanov. Nadejamo se, da vlada ne bo gluha napram tem željam, kajti le od izpolnitve teh želja je odvisno, kako stališče bomo zavzemali v prihodnjem vročem strankarskem boju. Upamo in pričakujemo, da vstreže vlada našim opravičenim zahtevam. Res je, da vprašanje glede nagodbenega provizorija ni v najboljšem stadiju, toda to je stvar vlade, ki naj dobro presodi posledice, katere bi morale nastopiti, ako se provizorij ne reši pravočasno. Ker pa menim, da je grof Badeni popolnoma na jasnem glede državnopravnih, političnih in gospodarskih posledic, tedaj tudi upam, da se bo končno našla pot iz sedanjega resnega in zelo težavnega stališča.“

Parlamentarni položaj se v zadnjih dveh dneh ni prav nič zboljšal, marveč obratno še več ali manj poslabšal. Najvažnejša novica poslednjega časa obstoji v tem, da baron Dipauli ni mogel dobiti zagotovila, da pride njegov predlog pravočasno v razpravo. O vspehu pogajanj mej desnico in levico, ki so se razbila, objavlja „Vaterland“ nastopi komunike: Poslanec baron Dipauli se je po posredovanju ustavovernega veleposestva jel pogajati z obstrukcijskimi strankami, da bi omogočil razpravo o svojem predlogu neposredno po predlogih o ministerski zatožnici. Po njegovem prizadevanju so se pričela pogajanja, ki so merila na to, naj bi se ob enem razpravljalo o ostalih jezikovnih predlogih. Ker so pa nekatere stranke večine, posebno pa katoliška ljudska stranka, zahtevale, da zavisi od rešitve tega vprašanja rešitev nagodbenega provizorija, niso imela pogajanja nikakega vspeha. — S tem se je toraj izjalovil poslednji poskus za sporazumljenje mej desnico in levico in toraj v tem oziru ni nade na nikako zboljšanje. Glede razmerja mej vlado in desnico pa tudi še nimamo nikakih gotovostij. Liberalna glasila sicer bobnajo v svet, da je grof Badeni moral vsaj deloma ustreči zahtevam desnice, ker so se nenadoma prekinila pogajanja mej vlado in desnico, in da je sedaj bojda napočil trenutek, ko se poda desnica v boj za vlado in njene zahteve. Ta vest pa sloni najbrže na golih kombinacijah, kajti kolikor je dosedaj znano, grof Badeni ni dal dosedaj še nikakega določenega odgovora. Tudi kriza najbrže preje ne bo rešena, dokler ne pride cesar iz Budimpešte, kar se zgodi še le prihodnji petek, in so bile torej vesti, iz katerih smo posneli zadnje poročilo, neresnične. Še le tedaj bo grof Badeni poročal o postulatih desnice in dobil potrebna navodila. Kako se kriza konča, je seveda danes ravno toliko gotovo, kakor pred začetkom zasedanja.

Avstrijsko državno uradništvo, zlasti na Zgorenjem Štajerskem, Solnograškem in Nižje-avstrijskem, hoče prirediti na Dunaju velik shod zaupnih mož, na katerem bodo zastopana kolikor mogoče vsa uradniška društva. V raznih krajih so imeli državni uradniki že resna posvetovanja glede programa velikega dunajskega shoda. Nekatera društva so za to, da se izvoli na shodu zaupnikov deputacija, ki pojde v avdijenco k cesarju, da mu razloži željo vseh avstrijskih drž. uradnikov, naj se regulacija plač izvrši nemudoma. Razen tega hočejo poslati ministerstvu spomenico v istem smislu. Splošno vlada mej uradniki mnenje, da le skupno postopanje vseh uradniških društev kaj doseže. V Solnogradu so se uradniki pritoževali zlasti zoper triprocentno odtegnitev za penzijo. Parlament je pritrdil vladi tedaj le zato, ker je ministerstvo obljubilo, da se itak ne bo dolgo odtegal, ker se plače uravnajo